

ELS ESCRITORS CASTELLANS DEBATEN LA SEUA ACTITUD
DAVANT LA CULTURA CATALANA

De l'anticatalanisme a la solidaritat

El debat imprès ha fet emergir aquests dies una llarga controvèrsia entre els escriptors castellans a València: la postura a prendre davant una cultura, la pròpia del país, el nom de la qual continua sent perseguit a València.

Pedro J. de la Pena.

E. Sòria

Una columna de Pedro J. de la Pena en el diari *Las Provincias*, el dia 11 de febrer, destapava la polèmica entre dos col·lectius valencians d'escriptors: L'Asociación de Escritores Valencianos en Lengua Castellana (AEVLC) i la Unió d'Escriptors del País Valencià, composta, majoritàriament, també per escriptors en castellà.

Pedro de la Pena hi atacava Alfons Cervera, titlant-lo d'oportunista, per haver dimitit dels Premis Ciutat de València. Segons el columnista, Cervera pretén l'«agitació d'interessos locals i la recerca d'alineament dins alguna de les faccions i bandositats de la mísera situació cultural interna que vivim». La conclusió era clara: «La desunió i la falta de cohesió, tant d'índole intel·lectual com d'interessos específics a curt termini obliguen a tenir una cautela ex-

cepcional, a qualsevol que prenga decisions dins un entorn tan enverinat».

L'article rebia una rèplica contundent a la *Cartelera Turia* de mà d'Amós Belinchón, també escriptor en castellà i president de la Unió d'Escriptors del P.V., que evidenciava que més enllà d'unes previsible qüestions personals s'estaven dirimint dues postures contraposades respecte a com cal encarar la convivència entre les dues cultures actives al País Valencià: des de l'estricta defensa dels interessos d'una cultura castellana hipotèticament amenaçada a la potenciació del diàleg i el, diguem-ne, ajut mutu. I el més curiós d'aquest debat que té, al capdavant, la resposta davant la cultura catalana com a centre, és que es dirimia, únicament, entre escriptors en castellà, representants, això sí, de plataformes culturals ben diferenciades.

Algunes preguntes, però, queden en l'aire: fins a quin punt els dos escriptors —bel·ligerantment anticatalanista l'un, catalanoparlant i ocasional escriptor i editor en català l'altre— responen al plantejament de cada associació i fins a quin punt també no hi ha al darrere una pugna entre dos col·lectius intel·lectuals per un poder literari que es tradueix en subvencions, plataformes, prestigi i influència. L'escassa intervenció d'escriptors en català dins un debat que els afecta ben de prop també hauria de suscitar alguna reflexió.

Fer victimisme en castellà

L'any 1984, després d'algun intent fallit, naix l'Asociación de Escritores Valencianos en Lengua Castellana, per defensar els interessos dels escriptors castellans, suposadament menystinguts per la política cultural autonòmica. Més enllà d'una lògica defensa gremial, el col·lectiu és emprat, des d'un primer moment, com a arma de pres-

Marc Granell. Dalt, Alfons Cervera.

sió davant l'amença de catalanització literària de València.

En aquests primers moments, qualsevol intuïció de discriminació positiva de les institucions a favor del català seria cruament combatut, a *Las Provincias*, pel portaestendard Pedro de la Pena. Aquesta actitud victimista oblidava, òbviamment, les difícils condicions de supervivència del català al país i la impossibilitat estricta d'amençar un idioma que compta amb tot el suport de l'estat. Un plantejament, tot s'ha de dir, que a hores d'ara ja només defensa aferrissadament el seu inspirador i que ha originat, entre els mateixos escriptors en castellà, continuades protestes i dissensions, que es concretaven, l'any passat, en la creació d'una altra associació que advocava, de manera programàtica «per la coexistència de tota manifestació literària, tant en llengua catalana com castellana, dins el marc del País Valencià».

La Unió d'Escriptors del País Valencià naixia clarament com a alternativa «progressista i conciliadora» a l'actitud d'una associació, titlada de sectària i de bel·ligerant.

Un panorama més complex

Però l'AEVLC, és més que el seu secretari i inspirador —segons *Las Provincias*— Pedro de la Pena. Presidida per José Albi, Juan Gil Albert n'és president d'honor, i reuneix més de setanta socis, molts dels quals ben prestigiosos: Francisco Brines, Vicente Puchol, l'historiador Antonio Mestre, César Simón, Juan de Dios Leal, Vicente Gallego i J. Miguel Arnal. Alguns han intervingut activament en el redreçament de la cultura catalana al país. Juan de Dios Leal és editor de Gregal, Vicente Gallego tradueix Francesc Parcerisas i el mateix Brines ha estat, en una ocasió famosa, jurat dels premis Octubre.

Segons Vicente Gallego, «actualment, acusar d'anticatalanista l'Associació és totalment buit de sentit. Només es pretén donar suport a l'escriptor en castellà en paral·lel i amb coincidència amb l'associació en llengua catalana. Cal diferenciar molt bé les opinions personals de Pedro J. de la Pena de l'actitud de l'Associació i dels seus membres». Segons Gallego, d'altra banda, les relacions entre escriptors catalans i castellans a València són excel·lents. «Hi ha coneixement mutu i

comença, també, a haver-hi col·laboració».

La Unió d'Escriptors, recentment legalitzada, agrupa un nombre menor, però molt actiu, de socis, 33, entre els quals: Amós Belinchón, Uberto Stabile, Antonio J. Martín, Miguel Mas, Alfons Cervera, Josep Vicent Marqués, José Luis Falcó, J. V. Selma, etc.

Segons un dels socis fundadors, Uberto Stabile, hi havia de bon començament la clara intenció d'esdevenir l'alternativa a un sectarisme gratuït: «Quan, el febrer de 1987, un grup de joves escriptors ens plantejem la possibilitat de crear la Unió, contemplàvem atònits l'espectacle circense en què havia desembocat el col·lectiu literari. Els personalismes ridículs d'alguns escriptors en llengua castellana, intentant convertir-se en víctimes d'un *apartheid* catalanista, els continus errors d'una administració més preocupada per l'espectacle i els grans monuments que per sanejar i dignificar les petites plataformes des d'on s'exerceix la pràctica literària i el silenci complaent dels que haurien d'haver estat els primers, per edat i ètica, a denunciar aquest encarcament de la cultura. Durant tot l'any passat i el que duem d'enguany hem realitzat nombroses activitats,

tano

GANDIA

RIALTO
SALA MORATIN

1ª Temporada 1988
Max Gericke:
un home d'urgència

de MANFRED KARGE
Versió de Vicent Andrés Estellés

Direcció: CARMÉ PORTACELI
Escenografia i vestuari:
ANTONI BUESO

Del 10 al 27 de març

CENTRE DRAMÀTIC
GENERALITAT VALENCIANA

GENERALITAT VALENCIANA
DELL'INSTITUT DE CULTURA, CIÈNCIES I CIÈNCIES
I V A E C M

L'escola de les lletres

Amós Belinchón*

Ara fa un any, en un revolt panorama literari, alguns joves escriptors, fins aleshores independents, iniciarem un procés assembleari anomenat Unió d'Escriptors del País Valencià.

Els principis que ens animaven eren senzills: millorar la condició de l'escriptor partint d'una concepció democràtica i progressista de la cultura.

Les forces reaccionàries espanyolistes cercaren, en els primers moments, l'amigable descrèdit, acusant-nos de joventut, idealisme i inexperiència. Tals opinions intentaven desviar molt subtilment la qüestió, opinant no sobre la necessitat o conveniència del projecte, sinó sobre els pretesos (de)mèrits dels seus promotors. Aquest idealisme i joventut ens han guanyat, això no obstant, les més desinteressades i inestimables adhesions. Després, en sospitar que la Unió podia minvar o enverinar el seu pastís, aquests pragmàtics veterans no dubtarien a recórrer a l'insult personal.

D'altra banda, determinats escriptors en «la nostra llengua», mestres en els secrets de l'alambí nacionalista, sovint es permeteren posar en dubte l'amplària d'òptica d'alguns dels meus companys.

Trobat-se la Unió en procés de legalització, un dels seus socis, Alfons Cervera, dimitia com a jurat dels premis Ciutat de València. S'encetava així una polèmica que molt bé hauria pogut menar, en el seu procés lògic, a un aclariment de la postura dels escriptors davant el poder polític: premis, menjadores, publicacions institucionals, sub-normalització lingüística, etc. Res d'això no ha estat possible. Tanmateix, la polèmica no ha estat estèril; almenys ens ha donat dues lliçons: 1) la dreta no té cap intenció de respectar mínimament la identitat valenciana; 2) els escriptors han mostrat un ventall de posicionaments que van des de la defensa oberta de la unitat de la llengua catalana (Cervera, Iborra, Gregori, Piera, Escrivà...) fins al joc brut.

La Unió d'Escriptors no ha escatimat esforços, perquè, ara com ara, res no deu a ningú i és lliure de connivències i complicitats. Possiblement per aquesta causa escriptors com J. V. Marqués o J. V. Selma han sol·licitat l'alta en la nostra associació cultural, i d'altres, com J. L. Seguí, F. Cremades i Arlandis o J. Bataller han manifestat voluntat d'ingressar-hi. La Unió, doncs, s'ha afirmat com a oferta a tots els escriptors de concepció solidària i progressista.

Els joves que, il·lusionats, i no il·lusos, promoguèrem la Unió sabem que la literatura és un fet primàriament social (polític i tot), fruit de l'entorn i el diàleg, i no de la autocomplaença i el desconeixement; com a valencians creiem que la salut de les dues literatures està inevitablement interconnectada. Però les transformacions estructurals, les úniques veritablement significatives, no s'abasten des de ressentides positures d'aïllament, sinó des de la Unió en un projecte de transformació. □

*Escriptor.

adreçades principalment a fomentar el diàleg entre els escriptors valencians sense prejuï de llengües. L'esforç personal de tots els que hi han col·laborat en aquests actes és el que ha permès que la UEPV. poguera sobreviure».

D'acord amb el tarannà dialogant d'aquest col·lectiu, molts escriptors en català, com Josep Piera, Marc Granell, Vicent Berenguer, Josep Mir, Collado, han participat en les seues activitats, lectures, etc.

Per a Marc Granell, «les relacions entre els escriptors en una i altra llengua solen ser normals. Ara bé, cal no

oblidar que es tracta de dues cultures en pugna i per això em sembla molt positiu que un col·lectiu d'escriptors castellans mantinga una actitud clara de defensa i col·laboració amb la cultura catalana. Al començament, en canvi, l'Asociación mantingué una reacció molt espanyolista, de dreta pura i dura contra una hipotètica marginació del castellà». Segons Granell, el capdavantier d'aquest punt de vista és Pedro J. de la Pena, «qui durant anys ha mantingut una militància nacionalista espanyola amb un menyspreu absolut de la llengua catalana. Ara la posició d'un Alfons Cervera el descol·loca perquè

demostra que la solidaritat, des del castellà, amb la cultura catalana és possible. Encara que en tota la polèmica també hi ha prou de lluita per espais de poder i de típica discussió de capelles literàries».

No debades l'Asociación ha rebut durant anys, subvencions milionàries de la Conselleria de Cultura per finançar les seues activitats i publicacions.

Legalitzada, la Unió, fa justament un mes, ara la competència pels diners institucionals és oberta: Que això coincideixa amb les bufetades verbals i impreses que sacsegen el medi literari castellà no deixa de ser significatiu. Des del seu lloc de secretari de l'Asociación i de columnista de *Las Provincias*, Pedro de la Pena ha exercit de mentor i administrador de la vida literària valenciana en castellà. Ara veu contestar el seu anticatalanisme i, alhora, en perill la seua exclusiva direcció.

Per al poeta en català Pere Bessó, que ha mantingut al llarg dels anys relacions cordials amb membres de tots dos col·lectius, «a nivell personal les relacions entre escriptors en català i en castellà és sempre correcta, i la majoria dels castellans es distancien de les tesis neolerreristes de Pedro J. de la Pena. Certament, com a grup, la Unió és més aclaridora i progressista, la qual cosa no vol dir que tots els seus membres tinguen clara la qüestió de la cultura catalana, com també és cert que alguns membres de l'Asociación sí que la tenen i no poden ser identificats, a la lleugera, amb les posicions del seu secretari. Davall dels darrers xocs a què hem assistit hi ha una lluita ideològica, però també un problema econòmic, el del repartiment del pastís que, en forma de subvencions, correspon als literats».

En qualsevol cas, en una ciutat on la mateixa paraula *català* pot ser anatemitzada des del poder, un col·lectiu d'escriptors castellans ha fet saber la seua posició, com ho faria, probablement, en qualsevol altre cas en què la mateixa llibertat d'expressió fóra vulnerada. L'altre ha mantingut silenci.

Amb això, i amb parafernàlia de guerres gremials i lluites pel poder, s'ha obert un debat molt més important que no sembla, el de la funció, i la responsabilitat cívica, de l'intel·lectual castellà que viu i treballa en un país la cultura del qual segueix sent menystinguda, amenaçada i, de vegades, encara perseguida. I l'han obert, amb duresa, els mateixos protagonistes. □